

Yrkeslärarprogrammet

Programme for Vocational Teacher Education
90 hp

L1YRK

Gäller från: 2024 HT

Fastställd av

Styrelsen för utbildningsvetenskap

Fastställandedatum

2020-06-04

Reviderad av

Utbildningsvetenskaps nämnd för kursplaner

Revideringsdatum

2021-02-08; 2021-05-25; 2023-12-19

Diarienummer

LiU-2023-00197; LIU-2020-02080; LiU-2021-01084; LiU-2021-01084

Gavs första gången

HT 2011

Gavs sista gången

Ersätts av

Inledning

Yrkeslärarutbildningen vid Linköpings universitet (studieort Linköping) är en akademisk professionsutbildning. Som akademisk professionsutbildning avseende yrkeslärare utgör dels den studerandes egen yrkeskunskap, dels forskning om skola och arbetsliv samt aktuell och beprövad läraryrkeserfarenhet centrala beståndsdelar. Det övergripande målet är att skapa självständiga yrkeslärare med goda förutsättningar att verka och bidra till utveckling inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, samt andra kontexter där yrkesutbildning genomförs.

Utbildningen är utformad i enlighet med målen för utbildning inom högskolan, fastställda i Högskolelagen (1992:1434) och Högskoleförordningen (1993:100) samt Förordning 2021:1335 om utbildning till lärare och förskolelärare.

Mål

För yrkeslärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som yrkeslärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande,
- visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för yrkesutövningen,
- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogiskt-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia,
- visa fördjupad kunskap om bedömning och betygssättning

Färdigheter och förmåga

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat, för att

- därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet,
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt,
 - visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,
 - visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
 - visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra tillgodose elevers behov av specialpedagogiska insatser, inbegripet specialpedagogiska insatser för elever med neuropsykiatriska svårigheter
 - visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
 - visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
 - visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
 - visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
 - visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, sexualitet och relationer,
 - visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
 - visa förmåga att använda och värdera läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg,
 - visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten samt att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna,
 - visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa självkänedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling,
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

Innehåll

Utbildningsvetenskaplig kärna, verksamhetsförlagd utbildning och yrkesdidaktik

Yrkesläraryrket utbildningen vid Linköpings universitet består av en utbildningsvetenskaplig kärna om 60 hp och verksamhetsförlagd utbildning om 30 hp.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt värdegrunden i förskolan och skolan, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling och lärande, som ska ha ett tvärvetenskapligt perspektiv där kognitionsvetenskap ingår, samt specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- uppföljning och analys av lärande och utveckling för arbete som förskollärare eller bedömning och betygssättning för arbete som lärare, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

Den utbildningsvetenskapliga kärnans innehåll ges i olika separata kurser (se aktuell programplan). Utbildningen är organiserad så att den utbildningsvetenskapliga kärnan på olika sätt ska samspela med den verksamhetsförlagda utbildningen. I den verksamhetsförlagda utbildningen får den studerande möjligheter att fördjupa förståelsen av samspelet mellan teoretiska och praktiska perspektiv på skolan och det pedagogiska arbetet. Den verksamhetsförlagda utbildningen syftar till att ge praktiska färdigheter i yrkesutövningen och möjlighet att tillämpa teoretiska kunskaper. Under denna del av utbildningen utvecklar den studerande successivt sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera undervisning. Den studerande får också ta del i andra aktiviteter och uppgifter som ingår i läraruppdraget, exempelvis lärarlagsarbete, konflikthantering, arbete mot kränkande behandling.

Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen är uppdelad på tre kurser och förläggs vid relevant fältskola. Varje studerande tilldelas en fälthandledare som har till uppgift är att vägleda, stödja och följa upp studerandes prestationer och professionsutveckling. I dennes uppdrag ingår även att på olika sätt ha kontakt med universitetet.

Ett centralt redskap för att synliggöra och reflektera över det egna lärandet till lärare är en individuell portfolio, som examineras efter varje VFU-kurs. Portfolion stimulerar till fortlöpande reflektion över den studerandes utveckling av för läraryrket centrala kunskaper, färdigheter och förhållningssätt. Examination av de tillämpade didaktiska och sociala läraryrkesförmågor sker med hjälp av ett omdömesunderlag. Portfolio och omdömesunderlag utgör även ett underlag för progression inom den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

Den didaktik som behandlas i utbildningen är i hög grad präglad av att utbildningen förbereder till en yrkesutövning inom gymnasiala yrkesutbildningar. Yrkesdidaktiken utgör därför en viktig beståndsdel i utbildningen. Yrkesdidaktiken har sin utgångspunkt i den studerandes eget yrkeskunnande och har en särskild inramning av yrkesutövande i arbetslivet. Hur yrkeskunnandet gestaltas sätter sin prägel på innehållet och undervisningen i en yrkesutbildning respektive i en yrkeslärarutbildning.

Under utbildningens gång problematiseras och teoretiseras den studerandes yrkeskunnande, för att den studerande efter avslutad utbildning ska ha kunskaper och förmåga att göra didaktiska val och kommunicera yrkeskunnande i undervisning. Förutsättningarna för lärande i skola och arbetsliv är inte desamma. Detta lyfts fram i utbildningen samt att det är en yrkeslärares uppgift att hantera att det blir en sammanhängande helhet för eleverna inom en yrkesutbildning. Efter genomgången yrkeslärarutbildning ska de studerande ha utvecklat förståelse för och förmåga att hantera den didaktiska utmaning som ligger i att det är olika didaktiska utgångspunkter för lärande i skola och arbetsliv. Den studerande ska under utbildningen i det avseendet utveckla en förståelse för att samverka med arbetslivet är väsentligt för yrkeslärare. Den studerande ska också ha utvecklat förmågan att kunna följa utvecklingen inom sitt yrke, arbetsmarknaden samt se behovet av att behålla och vidareutveckla kompetensen i läraryrket och i de yrkesämnen den studerande har.

Under utbildningen genomför den studerande fältuppgifter med yrkesdidaktisk utgångspunkt. Dessa uppgifter syftar till att den studerande tidigt i utbildningen ska få inblick i skolans värld och läraryrkets förutsättningar. Ett annat skäl är att den studerande ska utveckla förståelsen för och användningen av teoretiska perspektiv och utveckla förmågan att kommunicera sin specifika yrkeskunskap samt sin förståelse för lärarprofessionen med stöd av teoretiska perspektiv och begrepp. Ett tredje skäl är att de studerande får möta olika skolmiljöer, vilket är särskilt viktigt för de som genomför utbildningen inom egen lärartjänst.

De yrkesdidaktiska förhållningssätten och färdigheterna, tillsammans med vetenskapliga förhållningssätten och färdigheterna, utgör programövergripande progressionsstråk i utbildningen. Detta sker exempelvis genom att kunskaper och färdigheter från kurser i början av utbildningen följs upp i senare kurser i utbildningen där de vidgas och fördjupas. Detta innebär att de olika kursernas lärandemål som avser yrkesdidaktik och vetenskaplighet skall förhålla sig till kursens placering i utbildningen.

Utbildningens samverkan med arbetsliv

En central utgångspunkt för yrkeslärarutbildningen vid Linköpings universitet är samspelet mellan universitet, skola och arbetsliv. Yrkeslärarutbildningens samspel med arbetsliv och skola förankras i ett särskilt samarbetsorgan vars uppgift är att ge synpunkter på planering, genomförande och utvärdering avseende utbildningen. I detta organ kan exempelvis olika företrädare för region, bransch, skola och universitet ingå.

Internationalisering

En viktig utgångspunkt är utbildningens förankring i internationell kunskapsutveckling. Den studerandes lärande till yrkeslärare sker i dialog med internationell forskning och komparativa perspektiv, vilket skapar förutsättningar för internationell dialog och samverkan både inom utbildningen och i framtida yrkesutövande. I utbildningen tar den studerande del av yrkesrelevant internationell forskning, och ges möjlighet till utblickar mot andra utbildningskontexter än de i Sverige. Vidare ges de studerande möjligheter att genomföra verksamhetsförlagd utbildning utomlands.

Undervisnings- och arbetsformer

Undervisnings- och arbetsformer inom yrkeslärarutbildningen bygger på idéer om hur lärande bäst kan stödjas och stimuleras utifrån den studerandes förutsättningar och kännetecknas av tydliga krav på det egna ansvaret över studierna. De aktuella undervisnings- och arbetsformerna framgår av respektive kursplan.

Förkunskapskrav

Grundläggande behörighet på grundnivå

samt

Kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper motsvarande minst ett yrkesämne som finns i gymnasieskolans yrkesprogram.

Se vidare Förordning (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen, samt Föreskrifter om ändring i Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2024:2) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen.

Examenskrav

Yrkeslärarexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

Examensbenämning på svenska

Yrkeslärarexamen

Examensbenämning på engelska

Higher Education Diploma in Vocational Education

Särskild information

Examination och betyg

Formerna för examination anges i kursplan för respektive kurs. Examinationsformerna varierar under utbildningen. Examinationen skall följa anvisningarna gällande examination dnr LiU-2009-00563 och dnr LiU-2013-0395. Examination inom ramen för lärarutbildningarna vid LiU vara yrkesrelevant och pedagogiskt motiverad. Detta innebär att examinationen ses som ett lärtillfälle och en viktig del i en successiv utveckling av yrkeskunnande och yrkesidentitet. Vidare skall examinationen vara rättssäker och kunskapskontrollerande. Utgångspunkten är de lagar, förordningar och lokala regelverk som styr verksamheten och den studerande bedöms utifrån kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som anges i kursplanernas lärandemål.

Inom Yrkeslärarprogrammet skall en tregradig betygsskala (Väl godkänd, Godkänd eller Underkänd) användas om inte kursen eller momentets karaktär särskilt motiverar en tvågradig skala.

Examinationen av de tillämpade sociala läraryrkesförmågorna liksom de tillämpade didaktiska läraryrkesförmågorna begränsas till tre tillfällen.

Handlingsplan

Den studerandes utveckling under studietiden skall följas fortlöpande i syfte att hjälpa den som får problem i utbildningen. Vid behov har den studerande rätt att få en handlingsplan upprättad. Initiativ ska tas så tidigt som möjligt under utbildningen. Initiativtagare kan vara t.ex. studenten själv, undervisande lärare eller fältmentor/handledare via ansvarig utbildningsledare. Handlingsplanen upprättas av programansvarig utbildningsledare i samråd med studievägledare och med studenten själv. I arbetet med handlingsplanen får studenten möjlighet att bearbeta och vid behov konfronteras med problem som uppkommit under studietiden. Handlingsplanen ska ge hjälp för studenten att strukturera studierna och eventuellt kartlägga behov av annat stöd. I handlingsplanen ska finnas en tidsplan för genomförandet. Målet är att hjälpa studenten tillbaka till utbildningen. En uppföljning sker efter handlingsplanens genomförande.

Examensbevis

Studerande som med godkänt resultat genomgått kurser i tillräcklig omfattning inom Yrkeslärarprogrammet får efter begäran examensbevis. I examensbeviset skall framgå vilka kurser den studerande har fullgjort. En examen omfattar 90hp.

Avsteg från utbildningsplan

Om det föreligger synnerliga skäl får rektor i särskilt beslut ange förutsättningarna för, och delegera rätten att besluta om, tillfälliga avsteg från denna utbildningsplan.

Programplan

Termin 1 (HT 2025)

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
976G01	Den egna yrkeskunskapen och lärande i yrkesämne	7.5	GXX	v202534-202543	0
976G02	Perspektiv på skola, utbildningens styrning och organisation	7.5	GXX	v202544-202603	0

Termin 2 (VT 2026)

Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
976G03	Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne del I	15	GXX		0

Termin 3 (HT 2026)

Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
976G04	Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne del II	7.5	GXX		0
976G14	Verksamhetsförlagd utbildning del I	7.5	GXX		0

Termin 4 (VT 2027)

Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
976G05	Bedömning och betygssättning	7.5	GXX		0
976G15	Verksamhetsförlagd utbildning del II	7.5	GXX		0

Termin 5 (HT 2027)

Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
976G06	Sociala relationer, lärarens ledarskap och konflikthantering	7.5	GXX		0
976G07	Utveckling av yrkesutbildning och utvärdering	7.5	GXX		0

Termin 6 (VT 2028)

Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
976G16	Verksamhetsförlagd utbildning del III	15	GXX		0

Hp = Högskolepoäng

VOF = Valbar / Obligatorisk / Frivillig

*Kursen läses över flera terminer